

Samverkan socialvård – skola – hälso- och sjukvård som grund för det förebyggande arbetet

Karl-Gustaf Hansson

I artikeln redovisar Karl-Gustaf Hansson samverkan mellan socialvård, skola samt hälso- och sjukvård som basen för det förebyggande arbetet på primärkommunal nivå. Erfarenheter från Tierps storkommun redovisas när det gäller sk områdesgruppers arbete såväl som socialmedicinska arbetslagets. Elevvårdskonferensens betydelse för det förebyggande arbetet beskrivs också.

Materialiet presenterades vid en konferens om "förebyggande arbete idag och i morgondagens samhälle," Hässelby, Stockholm, hösten 1978.

Karl-Gustaf Hansson är rektor inom Tierpsområdet. Närmare information om Tierpsprojektet kan erhållas från sekreterare Gunilla Wargert, Hälsocentralen, 815 01 Tierp.

Tierp en storkommun sammanslagen av sju mindre kommuner. Till ytan stor, till folkmängd liten ca 21 000. Centralorten Tierp störst med ca 5 000 inv. Tierpsprojektet har arbetat under en 10-årsperiod i försöksverksamhetens form efter politiskt fattade beslut.

I toppen av organisationen finns en samarbetskommitté bestående av kommun- och landstingspolitiker samt tjänstemän från Socialstyrelsen. Under samarbetskommittén arbetar SAM-gruppen bestående av förvaltningscheferna för social – fritid – skola samt chefsläkaren. Ordföranden växlar för varje år. I SAM-gruppen finns sekreterare, som ansvarar för löpande arbeten på det lokala planet.

Inom kommunen finns fem områdesgrupper som alla har samma sekreterare som SAM-gruppen. Vidare finns socialmedicinska arbetslag. För forsk-

nings- och utvecklingsarbete har inrättats en referensgrupp, i vilken Uppsala Universitet, Socialhögskolan och SPRI samt Skolöverstyrelsen är representerade.

Projektet styrs av en synsättsrapport alltså ett program antaget vid starten.

Projektet skall utveckla former för samverkan och samarbete på ett så effektivt sätt som möjligt inom befintliga ekonomiska ramar. Arbetsområdet utgör social – hälso- och sjukvård, fritid samt skolans elevvård.

SOCIALASSISTENTEN

I vart och ett av kommunens delområden finns en socialassistent. Dessutom finns en central assistenttjänst för familjerättsliga arbetsuppgifter.

Socialassistenterna tjänstgör i vissa områden tre dagar/vecka. De börjar och slutar veckan på Hälsocentralen i Tierp.

I Örbyhus är socialexpeditionen lokalmässigt integrerad med Försäkringskassan. Distriktssköterskans mottagning samt BVC och skola ligger i anslutning till socialexpeditionen.

Arbetet som socialassistent i Tierpsprojektet skiljer sig från traditionellt fungerande socialassistenter sysslor enligt följande:

.....

I toppen av Tierpsprojektet finns en samarbetskommitté bestående av kommun- och landstingspolitiker samt tjänstemän från Socialstyrelsen.

.....

.....
I varje delområde finns en områdesgrupp där socialassistenten är ordförande.
.....

Områdesgruppen

I varje delområde finns en områdesgrupp där socialassistenten är ordförande. Övriga medlemmar är distriktssköterska, distriktsläkare (även skolläkare), psykolog, förskolerepresentant, representant för kultur- och fritid, rektor, skolsköterska och hemhjälsledare. Projektet har en medarbetare som är sekreterare i samtliga områdesgrupper.

Områdesgruppen sammanträder som regel en gång per månad.

Områdesgruppens uppgift är att

- fungera som centrum för det förebyggande arbetet inom området
- hålla kontakt med föreningar och organisationer, som är verksamma i området
- rapportera lokala synpunkter samt avge förslag till respektive organ i kommunen och landstinget

Områdesgruppen skall inte behandla enskilda individärenden.

Bland de ärenden som behandlats i områdesgruppen kan nämnas

remissvar rörande byggnadsplaner, barnomsorgsplan, trafikförsörjningsplan
upprustning och planering av lekplatser
hemsamaritutbildning
föräldrautbildning
samverkansfrågor

Arbetet i områdesgruppen kan ibland vara problematiskt bl a beroende på att vi saknar kunskaper om varandras arbetsområden och har svårt att arbeta utanför våra traditionella yrkesroller. Här behövs mera fortbildning och information samt mera tid för diskussioner för att kritiskt granska och förbättra vår verksamhet.

Socialmedicinska arbetslaget

I varje delområde finns ett socialmedicinskt arbetslag. I laget ingår distriktsläkare och distriktssköterskor, socialassistent, psykolog och hemhjälsledare.

Här tar man upp komplicerade individärenden till diskussion. Lagets sammansättning underlättar snabb och effektiv handläggning av ärenden som i vanliga fall kan vara mycket tidskrävande.

Socialmedicinska arbetslaget är även basen för den uppsökande verksamheten bland pensionärer. Samtliga pensionärer skall enligt målsättningen få minst ett besök per år från en representant från endera socialvård eller hälso- och sjukvård.

Socialassistenten har huvudansvaret för den uppsökande verksamheten.

Skolkurator

Socialassistenten i området tjänstgör även som skolkurator. Tidigare fanns en ambulerande tjänst som skolkurator med tjänstgöring i området en dag per vecka. Genom omdisponering av tjänsterna kunde arbetsuppgifterna sammanföras till en befattningshavare. Denna tjänstekonstruktion underlättar det praktiska arbetet.

Socialassistenten/kuratorn deltar i elevvårdskonferensen.

DISTRIKTSSKÖTERSKAN

De flesta distriktssköterskorna har alla vårdgrenar utom mödrahälsovården inom sina distrikt. I vissa distrikt är andelen pensionärer drygt 30 % av befolkningen. Man försöker i stor utsträckning vårda de anhöriga i hemmen, vilket medför att det blir ganska tungarbetat både för familjerna och distriktssköterskorna.

Bland distriktssköterskorna var man redan från början eniga om att de socialmedicinska arbetslagen utgjorde en värdefull samarbetsform. Områdesgruppernas verksamhet möttes däremot från början med viss skepsis. Tidspressen i det ordinarie arbetet och osäkerheten rörande områdesgruppernas arbetsuppgifter bidrog till denna inställning.

När så småningom områdesgruppernas arbete

.....
Områdesgruppens uppgift är bl a att fungera som centrum för det förebyggande arbetet.
.....

.....
Som en del av elevvårdsverksamheten ingår försöket med samverkan inom den totala barnomsorgen.
.....

började ge resultat och arbetsformerna utvecklats vidare, så upplevs nu verksamheten mera meningsfull. Många menar att områdesgruppen har en viktig funktion att fylla i samhället.

Flera distriktssköterskor är även skolsköterskor och deltar på så sätt även i elevvårdsarbetet.

ELEVVÅRD

Elevvård i Örbyhus är *en del* av ett utvecklingsprogram som gäller all verksamhet inom rektorsområdet. Rektorsområdet sammanfaller geografiskt med ett av kommunens delområden.

Syftet med projektet är

att utveckla och pröva nya former för elevvårds-konferensens arbete ifråga om organisation, arbetsformer och sammansättning

att pröva decentraliserade beslutsfunktioner i fråga om planering och utnyttjande av förstärkningsresurser

att utveckla förvaltningsövergripande samverkan inom den totala barnomsorgen genom försök med

områdespsykolog för barn 0–16 år (socialförvaltning – skola – landsting)

kombinationstjänst skolkurator/socialassistent (socialförvaltning – skola)

kombinationstjänst fritidsledare (fritidsförvaltning – skola)

att utveckla samverkan förskola – lågstadium

att utveckla former för stadiövergångar

att utveckla aktivitetsdagar med elev – personal – föräldramedverkan

att utveckla samarbetet hem – skola

att pröva alternativa former för personalfortbildning

Verksamheten är i vissa delar knuten till Tierpsprojektet.

Elevvårdskonferensen

I elevvårdskonferensen behandlas ärenden av allmänt förebyggande natur samt komplexa individärenden. Frågor som gäller enbart specialundervisning och resursfördelning behandlas huvudsakligen i arbetslagen och arbetsenhetskonferensen.

Denna ärendeuppdelning har bl a inneburit att den samlade specialistresursen i elevvårdskonferensen kan utnyttjas mera rationellt än tidigare att planering och beslut angående specialundervisning sker av berörd personal att frågor av allmänt förebyggande karaktär har fått samma betydelse som individärendena att hela elevvårdsorganisationen är mera flexibel att personalen upplever större arbetstillfredsställelse

att elever och föräldrar upplever elevvården mindre byråkratisk än tidigare

Elevvårdskonferensen sammanträder varje vecka.

Den har följande sammansättning:

skolläkare, skolsköterska, socialassistent/kurator, områdespsykolog, skolledning, yrkesvalslärare, skolvårdinna, polis. Lärare, föräldrar och elever deltar när enskilda elever diskuteras.

En gång per månad utökas elevvårdskonferensen med representanter för lärare, elever och föräldrar. Vid dessa konferenser diskuteras tex miljöfrågor, aktuella problem av allmän karaktär (alkoholproblem, snatteri, trivsselfrågor). Här diskuteras även lokalt utvecklingsarbete, prioriteringsfrågor och utvärdering.

Områdespsykolog

Som en del av elevvårdsverksamheten ingår försöket med samverkan inom den totala barnomsorgen. Med detta avses landstingets BVC-verksamhet, kommunens barnomsorgsverksamhet, skolans elevvård samt kommunens fritidsverksamhet.

Områdespsykologen arbetar med barn från 0–16 år. Arbetsområdet sammanfaller geografiskt med skolans, socialvårdens och hälsovårdens distriktsindelning. Målsättningen med försöksverksamheten är

– att förbättra verksamheten mellan socialvård, BVC, förskola, skola samt fritidsverksamhet

- att stödja personalen i dess arbete med särskild inriktning på problemlösningar
- att förbättra relationerna mellan personal – föräldrar – barn

Områdespsykologen deltar i elevvårdskonferensen, socialmedicinska arbetslaget och områdesgruppen.

Polisen

Deltar regelbundet i elevvårdskonferensen. Medverkar huvudsakligen i det förebyggande arbetet.

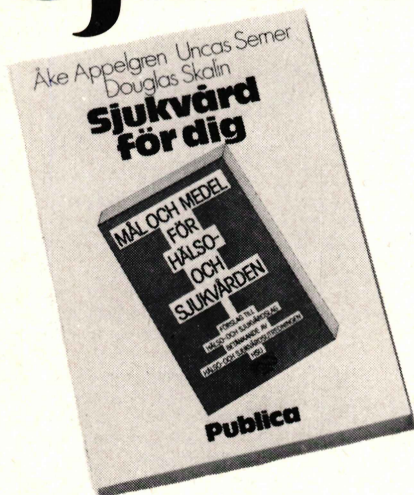
Det förebyggande och behandlande barn- och

ungdomsarbetet kan inte endast begränsas till barnen. Det måste i än högre grad omfatta de vuxna och den miljö barnen och de vuxna lever i. Det utvecklingsprogram som finns för Örbyhus rektorsområde omfattar skolans egen verksamhet men utgör även en viktig del av den totala samverkan inom barnomsorgen som eftersträvas inom området.

Andra projekt inom elevvården behandlar tonåringarnas rökvanor, uppföljning av sexårskontrollen samt bearbetning av specifika ungdomsproblem i tätort.

Sjukvård för dig

**Åke Appelgren, Uncas Serner,
Douglas Skalin**

Boken är en sammanfattning av hälso- och sjukvårdsutredningens förslag till hälso- och sjukvårdslag.

På ett enkelt och lättfattligt sätt presenteras de viktiga hälso- och sjukvårdspolitiska övervägandena, den nya synen som utredningen förespråkar och förändringarna i lagstiftningen.

Boken är på 70 sidor och cirkapriset är 28:-.

Köp den i bokhandeln!

LiberFörlag